

Hoe zou zij iseliek leven? jke ontspan- niet geven, g verbonden elijk leven optreden?

ren? est, naar het nschen goed-

ikkeling wij- ng onthoude savonden. ur taak: het in de dienst-

ger-autoritei- ge vanaf de e reveille en oet gehouden oet.

a gemaakt tot

ilitaire leven ist het leven personeel als

dan dat het alles-beheer-

meester is en ndpunt bezieet alles boer is.

elt, alles van z'n militaire

hun collega's

hun beroeps- van hun be-

l zijn van het heid.

a hebben, ge-

a zijn dienst- leeft.

eft, wij zien

dipte gehoor- verheid — en gelegde taak, n, met „hart ren-behagers, en hun goede n Heere niet gaan verheer-

Zijn dienst- ijn-trekkende' (arbeid ver- trouw doen appij, ja even

zijn ze weer, die het lui- oodig heeft; r" en komen precies eender ibrick stapt en oriek", als hij

den militairen

is zich in de " mensch.

„dagdieverij" niven op een t, dóét het als

burger netjes ilitairen-dienst

soldaat, en te : immers wat heb je immers

er burger-zijn, ilitaire beroep, zou den mi-

meer dan ge- boomen over en doe je dat zijn werk van zonder dat de l, zij het ook agename wijze, savond in de

en niet, herha-

Daar moet gevonden: de Christelijke omgang met de tehuis-ouders; de Christelijke vriendschap met de kameraden; de Christelijke ontspanning; de Christelijke ontwikkeling op de J. V.-in-het-tehuis of in andere clubs of door cursussen daar gegeven; de Christelijke belangstelling voor het gansche leven door het lezen van de Christelijke pers; vooral ook het mee-leven met de kerk, waarvan hij lid is, door het lezen der kerkelijke bladen, die in het tehuis komen.

Vanuit het tehuis moet gemeenschap gezocht met andere burgers in de garnizoensplaats, met de J. V. daar, met de kerk vooral.

Daar moeten de kerkdiensten bekend zijn. Daar moet de dominie ze voor „huisbezoek" kunnen vinden.

Van daaruit gaan ze op de gewone catechisatie. En 's avonds komen allen daar gelijkelijk om het Woord van God te hooren, te bidden — als geloovigen — die niet allereerst als „militairen", maar als broeders-in-Christus, hun werk straks weer gaan doen, om den anderen avond hier weer terug te keeren;

om te genieten wat het is dat wonderlijke: één plaats te hebben in heel zoo'n garnizoen of gemeente, waar men thuis is. Waar men genieten kan het goede dat God Zijn kinderen geeft, of, zoo men zich daartoe niet rekenen durft, toch jaloersch wordt op de vrijgekochten door Christus' bloed.

Waar men vroolijk kan zijn — zóó dat het: „Maar weel, dat God u om al deze dingen zal doen komen voor het gericht", niet verschrikt.

We vragen: Kan een kazerne dit ooit bieden? Kunnen de leger-autoriteiten dat met de meeste inspanning, en beste bedoelingen ooit geven?

We behoeven niet al het kwaad van de kazerne op te gaan sommen, om aldus negatief redeneerende, de noodzakelijkheid der Christelijke tehuizen voor militairen te betoogen.

Wij hebben aan de redeneering uit het positieve zooals we die boven gaven, al meer dan genoeg, en ons pleit voor de Christelijke tehuizen voor militairen, zooals boven gegeven, laat tevens de richting zien, waarin de vraag: „Wie heeft de tehuizen te onderhouden?" dient beantwoord.

Het beginsel der A.R. Partij, in de leuze: „De bijzondere school regel, de openbare aanvulling, móét ook beleefd t.o.z. der Chr. tehuizen en leidt ons tot deze gedachte:

Het tehuis door particulier initiatief gesticht regel, en de kazerne-huiselijkheid aanvulling voor hen die geen tehuizen bezoeken willen.

Het onderhoud der Christelijke tehuizen dient ons Christenvolk op één lijn te zien met het onderhoud der Christelijke school, der Vrije Universiteit, der andere Christelijke instellingen.

Een ruime overheidssubsidie is daarbij op z'n plaats, daar de Overheid onze jongens wegroept uit hun eigen huis en ze dwingt uit te zien naar een tehuis.

En vooral moeten de overheidsdienaren (de leger-autoriteiten) den gang naar de Chr. Tehuizen als regel, als normaal beschouwen en zich van alles onthouden wat aan de kazerne bindt ten koste van den band aan het Tehuis.

Is het dan vanwege de velen die niet naar het tehuis gaan, toch noodzakelijk in de kazerne, noodgedwongen en aanvullenderwijze, eenige huiselijkheid aan de militairen te verschaffen, dan moet toch steeds het uitzonderlijke, het vanden-regel-afwijkende dezer maatregelen den militairen duidelijk zijn.

Zóó wordt het bestaan onzer tehuizen en de uitbouw van het tehuisleven (zoo noodig in dezen tijd, met de vele nieuwe garnizoensplaatsen) vergemakkelijkt van Overheidswege en de steun van ons Christenvolk aan de tehuizen vruchtbaar.

Capelle a. d. IJssel.

J. L. STRUIK.

UIT DE HISTORIE

Eerherstel.

II.

2 Van veel meer belang is echter het antwoord op de vraag of de Utrechtsche gemeente geheel aan de eisch(en) van de regeering heeft toegegeven. Dat is eigenlijk het punt waarom alles draait. En — zooals ik reeds te kennen gaf — moet het antwoord ontkennend luiden.

Ik wil hier twee vragen stellen en die achter-eenvolgens beantwoorden:

1. Wat eischte de regeering?

2. Wat deed de gemeente?

Het antwoord op de eerste vraag is te vinden in het Koninklijk besluit van 5 Juli 1836. Het eerste gedeelte daarvan bevatte een antwoord op het adres vanwege de Amsterdamsche Synode in Maart van dat jaar aangeboden; daarbij werden de reeds bestaande gemeenten voor ontbonden verklaard. Van het twee-

de gedeelte is hier alleen het daarin onder a bepaalde van belang, n.l.:

„Dat wanneer in eenige plaats een enigzins aanmerkelijk aantal personen mogt zijn, welke een gemeente van de voornoemde afgescheidenen zouden wenschen te vormen, en toelating verlangen tot vrije uitoefening van hunne eeredienst in een daartoe bestemd gebouw, of bijzonder huis, deselve personen, zich daartoe, met inachtneming van het bepaalde bij art. 161 der grondwet, en met overlegging van de vereischte reglementen en kerkelijke organisatie, aan Ons zullen kunnen verzoeken, bij een door hen in dividu e o l geteekend adres, waarvan de naamteekeningen zullen moeten zijn gecertificeerd door den burgemeester, en waarbij zij zullen moeten verklaren"

zelf te zorgen voor hun eeredienst en armen en geen aanspraak te maken op onderstand van het Rijk of

„op eenige bezittingen, inkomsten of regten van de Hervormde (Gereformeerde) kerk" enz. 2)

Wat dit laatste betreft, reeds had de Amsterdamsche Synode (1836) in haar adres verklaard: „Wij wenschen op niemands bezittingen, inkomsten, regten of titels eenige inbreuk te maken."

Deze verklaring bevatte dus zelfs méér, dan het besluit vroeg.

Het antwoord op de tweede vraag kan gegeven worden door enkele punten in het door de leden der gemeente onderteekende verzoekschrift naar voren te brengen. De onderteekenaars schreven:

„Zij zijn onderling vereenigd in hetzelfde geloof, waarvan zij openbare belijdenis doen, met de van ouds bekende en ook door Uwe Majesteit erkende Formulieren van Eenigheid"....

„Ten gevolge van die geloofsvereëning, zijn zij in hunne consciëntie voor God verplicht, om ook gemeenschappelijk hunne Godsdienst uit te oefenen"....

„De Formulieren van Eenigheid boven vermeld, houden zij in alle stukken en deelen voor de uitwendige kerkelijke eenigheidsbanden, als uitdrukking van hun gemeenschappelijk geloof....; terwijl door de verwerping der Formulieren ook hunne vereëning ophoudt"....

Zij verklaarden dan verder opzieners en diakenen gekozen te hebben, die zij aan Z. M. ter erkenning voorstelden. Zij hadden „tengevolge eener ondervinding van ruim drie jaren" een huishoudelijk reglement opgesteld, waarnaar de opzieners zich bij de uitoefening hunner bediening hadden te gedragen en waardoor „hunne uitwendige kerkelijke handelingen volgens hunne Formulieren van Eenigheid geregeld worden". Zij verklaarden af te zien van aanspraken op eenige goederen enz. en zelf te zullen zorgen voor het onderhoud van hun eeredienst en armen. Zij vroegen:

„dat Uwe Majesteit hen volgens hunne Formulieren van Eenigheid, met hunne kerkelijke lering, als een Christelijke afgescheiden Gemeente.... in de burgerlijke maatschappij gelieve /toete laten en/ te erkennen",

en verzochten tenslotte om met

„onze opzieners, als met onze afgevaardigden te correspondeeren: hetwelk Uwe Majesteit nooit weigert aan de verkozen directie van tijdelijke en aardse genootschappen, die hunne erkenning in de burgerlijke maatschappij van Uwe Majesteit vragen". 3)

Ik spatteerde in beide overgenomen stukken verschillende uitdrukkingen, ten einde daar de bijzondere aandacht op te doen vallen.

Het Koninklijk besluit stelde het vormen van een kerkelijke gemeente afhankelijk van 's Konings toestemming, na een daartoe kenbaar gemaakte wensch te verleenen.

In het verzoekschrift van de leden der Utrechtsche gemeente wordt van zoo'n wensch niet ge- rept, en over het vormen van een gemeente kan geen enkel woord gevonden worden. Integendeel! Zij schreven: „zij zijn onderling vereenigd". Die „vereëning" bracht mede gemeenschappelijke godsdienstoefening. Den grondslag vormden de drie Formulieren van Eenigheid, de oude belijdenisschriften der Gereformeerde Kerken. Viel die grondslag weg, dan betekende dat tegelijkertijd het einde hunner „geloofsvereëning". Zij verzaakten dus niet, maar handhaafden tegenover den Koning ten volle het „Gereformeerde" van hun „geloofsvereëning" en ook die „vereëning" zelf. Zij hadden reeds hunne „opzieners", onder- lingen en diakenen, gekozen. En eindelijk verklaarden zij, dat het bijgevoegde reglement was op- steld, rekening houdende met een „ondervinding van drie jaren". Dat alles is toch wel het tegen- overgestelde van een verzoek om een gemeente te mogen vormen. En dus ook allerminst een toegeven aan den eisch der „regeering".

1) M.i. moet, in verband met het vooraangaande, de nadruk op dit woord vallen; op de ontbinding moest een (nieuwe) vorming volgen. De zaak werd door Dr Rullmann niet zuiver gesteld.

2) Het Koninklijk besluit is volledig afgedrukt in „Hendrik de Cock" enz., II, blz. 213—217.

3) De tusschen // geplaatste woorden werden later bij een samenspreking met den secretaris-adviseur Janssen door Ds Scholte toegevoegd.

4) Het adres is behalve in „De Reformatie" V (1839) blz. 185—189, ook gedrukt in „Hendrik de Cock" enz. II, blz. 292—295.

Het Koninklijk besluit spreekt van een verlan- gen om „toelating tot vrije uitoefening van hunnen eeredienst".

Zij vroegen: „hen te ontheffen van de nog altoos voortdurende belemmeringen hunner gemeen- schappelijke openbare godsdienstoefeningen".

Wel hebben zij erkenning gevraagd. En Ds Scholte voegde er tijdens zijn samenspreking met den secretaris-adviseur Janssen aan het departe- ment het woord „toelating" bij. Maar dat veran- derde niets aan het karakter van het verzoek, dat Zijne Majesteit hen als gemeente „in de burger- lijke maatschappij gelieve toe te laten en te erkennen".

Uitdrukkelijk werd hiermede uitgesloten de vraag om toelating en erkenning als kerkelijke gemeente. Wie daaraan nog eenigen twijfel koesteren mocht, kan dien wegwerken met twee uittalingen van Ds Scholte. In de „Aanmerkingen betreffende een geschrift, getiteld: Verslag van de Synode der Afgescheidene Gereformeerde Ge- meente in Nederland, gehouden van den 17en November tot den 3den December 1840 te Am- sterdam", schreef Ds Scholte (blz. 103) over „het reglement, waarmede de Christelijke Afgescheidene Gemeente te Utrecht in de burgerlijke maatschappij als een zedelijk ligchaam is toegelaten en erkend". En nog weer in „De Re- formatie, 2e serie, deel V (1843), blz. 211: „Een ieder weet, dat de afgescheidene gemeente te Utrecht... in de burgerlijke maatschappij als eene gemeente is erkend en toegelaten." Mij dunkt, hier kan geen twijfel meer mogelijk zijn; in het vooraangaande was gezegd, zij het met andere woorden: onze kerkelijke gemeente bestaat reeds ruim drie jaren, — wij vragen nu haar toelating en erkenning voor zoover het „burgerlijke" aan- gaat. Het is eenigermate te vergelijken met een tegenwoordige aanvraag eener vereëning om rechtspersoonlijkheid.

Minder kon het al niet, voor den toenmaligen tijd. Want zelfs de „erkende kerkgenootschappen" mochten in een of andere plaats geen tot haar te behooren gemeente stichten, zonder daartoe vooraf 's Konings toestemming gevraagd en verkregen te hebben.

Er werd een huishoudelijk reglement overge- legd. De Amsterdamsche Synode van 1836 was feitelijk daarin voorgegaan door als „reglement" de Dordtsche kerkenordening aan den Koning aan te wijzen. Er was echter geen, alle afgescheiden gemeenten bindende, kerkenorde; het is voldoende bekend, dat daarover groote verschillen beston- den. De Utrechtsche gemeente legde de in het kerkelijke leven opgedane ondervindingen vast in een reglement. Wat was er tegen, dat het aan den Koning ter kennisneming toegezonden werd? Maar, ik zeide het reeds, andere gemeenten waren haar daarin reeds voorgegaan. Indien men dat niet goed- keuren wil, dan mag men dat niet aan de Utrecht- sche gemeente als een bijzonderlijk haar treffend verwijt naar voren brengen.

3. Thans (dit wat betreft het derde punt) over den naam, onder welke de Utrechtsche gemeente verzocht toegelaten en erkend te worden: „Christelijke Afgescheiden Gemeente". Inderdaad heeft zij daarmede den naam „Gereformeerd" losge- laten. Nu had de Amsterdamsche Synode (1836) reeds gezegd: „Wij wenschen op niemands bezit- tingen, inkomsten, regten of titels eenige in- breuk te maken". Daarmede was in feite reeds het woord „Gereformeerd" voor den toekomstigen naam prijs gegeven. Want men kan onder „titels" moeilijk iets anders verstaan dan de be- kende namen van de „erkende kerkgenootschap- pen".

Maar ik wil dit laten voor wat het moge zijn, en de aandacht er op vestigen, dat het standpunt der regeering omtrent den naam voldoende bekend was uit het Koninklijk besluit. Zij zou aan geen enkele afgescheiden gemeente den begeerden naam geven, denzelfden naam waarmede reeds vroeger en toen nog dikwijls de Hervormde Kerk ge- noemd werd. Wilden de afgescheidenen dus vast- houden aan dien naam, dan was het indienen van elk verzoekschrift overbodige moeite.

Het door Ds Brummelkamp voor de Hattumsche gemeente gereed gemaakte verzoekschrift 3) is mij niet bekend. Ik weet niet of daarin de gewenschte naam gevraagd werd. Het blijft dus ook nog een open vraag, of in het Utrechtsche stuk „veelmeer gesproken wordt naar den zin des Gouverne- ments", zooals Ds Brummelkamp letterlijk schreef. Uit die mededeeling blijkt echter, dat men ook daar bereid was der regeering tegemoet te komen. De Utrechtsche gemeente moge dan den naam hebben laten varen, maar wat deed die naam ertoe, nu zij, zooals ik meen voldoende te hebben aangetoond, door de Formulieren van Eenigheid te stellen als de belijdenis van haar geloof, haar „Gereformeerd" zijn volkomen handhaafde, van „het hooge standpunt" niet afdaalde; nu zij, door van haar (driejarig) bestaan te getuigen zich kon blijven beschouwen als „de voortzetting van de aloude Gereformeerde Kerk".

Waarom de Utrechtsche gemeente, nietlegen- staande zij inzake het beginsel geenszins had vol- daan aan de door het Koninklijk besluit gestelde

5) Zie: Levensbeschrijving enz., blz. 139.

voorwaarden, toch „de verzochte toelating” (Koninklijk besluit 14 Febr. 1839) verkreeg?

In de nota, waaruit ik de in den aanvang geciteerde woorden aanhaalde, volgt op die woorden onmiddellijk: „maar het Adres is in dat opzicht zoo kunstig bearbeid, dat men met de listige handelwijze van Scholte c.s. moet bekend zijn om zich daarvan te overtuigen, en dat de schijn geheel te hunnen voordeele is”.

4. Met het bovenstaande is de onder 4 genoemde verandering van standpunt voldoende weerlegd. M.i. kan men de Utrechtsche gemeente zulk een verandering niet ten laste leggen.

5. In de daarna volgende jaren ondervonden de niet „toegelaten en erkende” gemeenten vele moeilijkheden. Maar dat was niet een gevolg van de daad der Utrechtsche gemeente, maar van de besluiten en gedragingen der regeering, die voordien eveneens de gemeenten moeilijkheden, schaden en lasten veroorzaakten.

Utrecht.

G. VAN KLAVEREN Pz.

HET BOEK VAN DE WEEK

Strijd om den Doop.

Het Doopsformulier. Een verhandeling over zijn leer van den Heiligen Doop, door Ds J. G. Woelderink, Ned. Herv. Pred. — Uitgeverij Guido de Bres, 's-Gravenhage.

Bij den strijd, die de Kerk van alle eeuwen heeft te voeren, hebben we ook te rekenen op strijd om den doop.

Dit blijft merkwaardig, aangezien we juist op dit punt ons het eerst zouden kunnen ontslagen weten van veel moeite.

Het gaat hier immers om dingen, klaar als de dag.

De doop dient om de beloften des evangelies des te beter te verstaan.

En tot dienst der geloovigen heeft de Kerk bovendien nog een formulier geschreven om daarvoor den doop des te beter te verstaan te geven.

Desondanks schijnt de doop in zooveel nevelen van misverstand en wanbegrip te zijn schuil gegaan, dat zoo nu en dan geschriften verschijnen om nu op zijn beurt het formulier beter te doen verstaan.

Het zou ons niet verwonderen als daarbij de vraag opkwam of inderdaad rondom den doop zooveel mist en nevel is ontstaan, dat het ééne licht na het andere moet bijgezet worden om weer klaarheid te brengen.

Na lezing echter van dit boek van Ds Woelderink zal het antwoord niet twijfelachtig zijn.

Bij de verschijning ervan zou men haast kunnen spreken van den nood der Kerk bij het doopvont. In elk geval blijkt de leer van den doop een bedreigd punt bij een aanzienlijk deel der gereformeerde gezindheid. De verwarring der geesten, die door den schrijver van dit boek gesignaleerd wordt, is inderdaad niet gering. De leer van den doop blijkt in breede kringen verworpen te zijn tot een beschouwing, die alle waarde en betekenis aan dit heilig sacrament ontnemt en het denatureert tot een zinledig teken en bedriegelijke ceremonie. De schrijver verklaart zelfs, dat het volk, dat hij in de eerste plaats op het oog heeft, zijn doop feitelijk heeft verloren doordat het het duidelijke Woord Gods over doop en verbond ingeruild heeft voor speculatieve constructies van een scholastieke theologie. Men eerbiedigt niet meer den weg Gods, dien Hij met ons houden wil in Kerk en verbond. Rede en zwaarwichtige redeneering komen in de plaats van geloof en gehoorzaamheid des geloofs en zoo heeft men de genade Gods in discredit weten te brengen. Ja men vertoont de gestalte van Schriftgeleerden, die — naar de uitspraak van Christus — zelf niet ingingen en ook anderen verhinderden in te gaan.

Ds Woelderink ziet op dit punt den strijd herleven, die onze vaders in de dagen der Reformatie gestreden hebben met de oppervlakkige geesten der Wederdoopers, die ook heel zwaar meenden te zijn en nochtans heel licht bevonden werden.

Het tragische van de tegenwoordige situatie is nog, dat degenen, die meenen in dezen strijd de wettige vertegenwoordigers te zijn van de vaders, welgedocumenteerd als overloopers worden aangewezen. Hoe ernstig dit den schrijver voorkomt vernemen we uit waarschuwingen als deze: wanneer de doopersche beweging „de Gereformeerde richting” in de Herv. Kerk overweldigt en meesleept, is zij verloren.

Wij mogen Ds Woelderink van harte dankbaar zijn, dat hij op zoo'n openhartige wijze over deze dreigende gevaren spreekt. En we zijn hem meer dan eenvoudige belangstelling verschuldigd, als we hem zoo fors en met profetisch élan zien optornen tegen de Kerkverwoestende ideeën, die reeds hun duizenden verslagen hebben en nog altijd zooveel afvoeren van de éénige vaste basis, die God den Zijnen gegeven heeft in verbond en doop.

Men spreekt in deze dagen van ontworpenden,

maar hier begint het proces van ontworteling. Wie zijn doop verloren heeft, heeft alles verloren.

Daarom achten we dit boek van Ds Woelderink van groote betekenis. De strijd hier gestreden is primair, zonder dezen zal elke andere strijd — op welk terrein ook — tenslotte verlopen in vruchteloze schermutselingen.

Hierbij zal het ieder, die instemt met de belijdenis der Reformatie aangaande de Kerk, niet weinig verblijden, dat Ds Woelderink de beginselen en methoden van een volkskerk allermint is toegedaan. Zoo verklaart hij nadrukkelijk, dat de stelling: doop alles wat in het doophuis gebracht wordt, onschiftuurlijk is en leidt tot ontheiliging van het sacrament. Hierdoor wint zijn betoog voor ons aanmerkelijk aan waarde en krijgt het betekenis voor breeder kring.

Dit geldt nog des te meer nu we moeten constateren, dat de misstanden en misverstanden, die hier zoo'n principiële bestrijding vinden, niet enkel voorkomen in de kerkelijke gemeenschap, waar de schrijver van dit boek als predikant gearbeid heeft. Wie maar een beetje thuis is in kringen, die zich soms bij uitstek tot de gereformeerde gezindheid rekenen, weet van de verachting en verbastering van het verbond ook buiten de Ned. Herv. Kerk. En onder niet weinig leden der Gereformeerde Kerken — en dat werkelijk niet alleen in het Zuiden van ons land — kunnen we beschouwingen vinden, die hier met reden gediskwalificeerd worden. Ook al mogen we gelukkig verklaren, dat de excessen, hier gealarmeerd, zeker niet als algemeen verschijnsel onder ons gevonden worden, dan nog kan men niet onbewogen blijven bij noodtoestanden aan een front, dat met ons prijs stelt op den gereformeerden naam.

De groote verdienste van dit mooie boek ligt echter niet alleen in de scherpe teekening van een bestaand verval, het wijst voorts ook uitvoerig en grondig de oorzaken daarvan aan. Deze blijken volgens den schrijver allen te herleiden tot het eene feit, dat men afgeleden is van den grondslag der Reformatie. Dit wordt op zeer verhelderende wijze geïllustreerd, vooral ook door de gelukkige opname van de voornaamste doopsformulieren uit den tijd der Hervorming. Ds Woelderink laat ons daarbij zien hoe de z.g. ontwikkeling van de leer van den doop na den Reformatietijd reeds de kiemen der ontbinding in zich droeg.

Hier vooral toont het boek zijn waarde. En wat ons dan in het bijzonder verheugt is, dat deze Herv. predikant tot een beschouwing komt, die de gereformeerde gezindheid in onderscheiden kerken vereenigen kan, en die met nadruk eraan herinnert, dat — willen we kerkelijk één zijn met allen, die één zijn in gereformeerd belijden — wij ons uitgangspunt kunnen zoeken bij onze gemeenschappelijke vaders. Terug naar Calvijn krijgt door dit boek de betekenis: vooruit naar de eenheid met allen, die Calvijn als hun vader eeren.

Dit boek kan echter meer zijn dan een belofte. Het moge ons ook zijn een prikkel tot verder onderzoek naar de leer der Reformatoren. In dit opzicht ontdekt het ons zelfs aan een gevoelig tekort.

Wij denken hier aan een wensch, die Dr Kuyper eens uitgesproken heeft in zijn inleiding op een uitgave van „Zions Roem en Sterkte”. Daar zegt hij: „kon een kundig godgeleerde ons een geschrift leveren waarin volzin voor volzin historisch werd toegelicht”. Bij lezing van dit boek zien we hoeveel verder we zouden zijn, als deze wensch vervuld was. We hebben dringend behoefte aan historische interpretatie en toelichting van belijdenisgeschriften en liturgische formulieren, al was het alleen reeds hierom, dat de taal der kerk voor ons niet wordt tot een „onvertaalbare toovertaal”. Zou het niet mogelijk zijn, dat er een werkgemeenschap gevormd werd om den wensch, die bijna zeventig jaar geleden werd geuit, nu eindelijk in vervulling te doen gaan? Deze zou, blijkens dit boek van Ds Woelderink, interkerkelijk kunnen zijn. En we zouden dan ook nog eens kunnen praten over enkele beschouwingen, die in dit boek o.i. nog korrektie verdienen.

Zoo gelooft we niet, dat in het licht van de Institutie (IV, 16, 17) de verklaring, die Ds Woelderink geeft over het zaad der wedergeboorte uit Inst. IV, 16, 20 heel plausibel is. Calvijn spreekt ook van het zaad der zonde in Inst. II, 1, 8. Voorts mocht o.i. in verband met wat hier gezegd wordt over uitwendige en inwendige roeping niet gemist worden een nadere uiteenzetting aangaande Calvijn's opvatting over de tweërlei verkiezing, aanneming, roeping, enz., waardoor Calvijn spreken kon van tweërlei zijn-in-het-verbond.

Ook zouden we niet gaarne bij de opvatting, dat het verbond met de verkiezing samenvalt, spreken van doopersche dwaling. Dit accent lijkt ons te zwaar, vooral wanneer we in aanmerking nemen, dat de Reformator Bucer zich ongeveer in gelijken zin uitsprak over verbond en verkiezing en toch ook op het punt van doop en verbond tegen de Wederdoopers den goeden strijd gestreden heeft.

En eindelijk, Ds Woelderink spreekt ook over den z.g. vroegdoop. We kunnen verstaan, dat iemand, die niet gebonden is aan onze Kerkenordering, op een dergelijke wijze daarover spreekt

en wachten wil op het herstel der moeder. Maar leden van een Gereformeerde Kerk kunnen deze opvatting bezwaarlijk overnemen. Er wordt al zooveel geklaagd over miskenning van het gezag der meerdere vergaderingen, waar moet het heen als ieder particulier de vrijheid nemen kan, zich niet te houden aan een Kerkenorde, die juist ook op dit punt alle willekeur wil voorkomen? Het is toch aan geen twijfel onderhevig of de historische interpretatie van het nog altijd vigerende 56e art. van de K.O. houdt in, dat men den doop niet moet uitstellen om de moeder. Zelfs Bavinek heeft in zijn „Ouders of Getuigen” (blz. 76) niet anders verklaard, dan dat de K.O. bedoelt de kinderen te laten doopen in de eerstvolgende openbare vergadering der geloovigen. Wel heeft hij gemeend, dat de praktijk der vaders al spoedig hiervan is afgeweken en dat de ouders, n.l. vader en moeder, het kind ten doop brachten. Maar dit berust op een vergissing. „Ouders” uit de officiële stukken is niet anders dan het meervoud van vader. Onze vaders lieten hun kinderen doopen naar de orde der kerk, die wij nog als den eenigen regel hebben te erkennen.

Dit alles neemt echter niet weg, dat we met blijdschap en groote dankbaarheid dit boek van Ds Woelderink begroeten. We onderschrijven van harte wat hij reeds in zijn „Woord vooraf” verklaart, dat de kerk haar goddelijke taak en roeping alleen klaar kan zien en geloovig kan aanvaarden, wanneer ze deze ziel als verbondsverplichting. Daarom zal het voor heel de gereformeerde gezindheid verhelderend en samenbindend werken, wanneer ieder, die met zijn kind aan het doopvont gestaan heeft, dit boek eens ernstig bestudeert. Het zal ongetwijfeld ook het vermogen versterken om het kind des verbonds in de voorzeide leer te onderwijzen.

G.

v. d. V.

OPVOEDING EN ONDERWIS

Principiële obstakels!

Weersta het euvel in zijn aanvang. We bedoelen: het euvel van staatsbemoeizucht ten aanzien der Christelijke school. Met opzet schrijven we niet: lagere school. Immers beginselen plegen geen halt te houden bij de grens tusschen deze en het middelbaar (voorbereidend hooger) onderwijs. Ook werden in de zaak die we gaan bespreken al perspectieven gezien voor de middelbare school.

Men weet van het initiatief dat de inspectie van het L. O. in de derde hoofdinspectie heeft genomen. Een initiatief, waaraan de naam van den hoofdinspecteur, den heer L. Welling, is verbonden. Door loffelijke ijver bezield heeft deze inspectie een leidraad gepubliceerd en daarna propaganda gevoerd voor de daarin vervatte ideeën in samenkomsten met hoofden en personeel van de scholen op haar arbeidsterrein.

„De Standaard” was met dit novum weinig ingenomen. En terecht, naar we meenen, al nemen we niet elke van haar uitdrukkingen voor onze rekening. Want al wapent de inspectie deze aanbeveling van haar didactische beginselen en methoden niet met ambtelijk gezag, ambtelijk is en blijft ze. En dat zoo een ambtelijke aandrang toch menig onderwijzer in zijn bewegingsvrijheid kan hinderen, ligt voor de hand. We werken dit niet uit.

Evenzeer duidelijk is het volgende: wordt die weg eenmaal betreden, dan kon vermijding van de principiële zóne wel eens uitermate moeilijk blijken. Gods gebod is „zeer wijd”, zoo wijd, dat de meest geschoolde onderwijsman levenslang leerling blijft. Waar dan nog bijkomt, dat ook voor deze dingen het woord van 1 Cor. 2 zijn betekenis houdt, dat de natuurlijke mensch niet begrijpt de dingen die des Geestes Gods zijn. D.w.z. een „neutrale” inspectie achten wij niet bevoegd uit te maken welke didactische richtlijnen ze nog juist kan trekken zonder op voor haar verboden terrein te komen. Het zooveel gekozen beeld van een principiële zóne is eigenlijk wel heel gebrekkig. De kracht der beginselen doorstroomt het onderwijs zooals het bloed ons lichaam.

Men kan tegenwerpen: maar met dat al kunnen event. niet „neutraal” blijvende inspectorale werken een voortreffelijke aanleiding vormen voor den onderwijzer om zich van eigen beginsel rekenschap te geven. Dit argument zou sterker zijn als bij allen, ook de recruten, de benodigde geschiktheid tot onderscheiden mocht worden ondersteld. Evenwel, het beproeven der geesten is een vaak uiterst moeilijke arbeid.

Vermoedelijk zouden we hierover niet schrijven, als we van meening waren, dat de genoemde Leidraad neutraal-technisch was gebleven. Ze is dit onzes inziens, ondanks haar stellige bedoeling, niet. We denken nu aan sommige gedachten die ze voorstaat inzake het vak Nederlandsche Taal, een met voetangels bezaaid terrein!

Bestrijden willen we deze ideeën thans niet.

1) Dit artikel bleef ter zetterij eenige weken liggen.

we wijzen slecht alleen een bew. zelfs het eerlijk waarborg bied. Aan de blad ontleenen we

„Voor al dat het kind a schroomdheid en durft te se de hogere leer den. In d e correcte hoogen s

„In het een dat het kind dient van zij en l a a niet alleen t dat de onder van de stree heerst. Het t het Algemeen van weinig b kind zijn vrij „De taal le is het algem Door gebruik leen, hier schien g taaltoneor enz.”

Allereerst v de bijzondere heid van het heid van zijn reetie in de het kind een natuurlijke het dialect i vangst. De on de Nederlande gen. Integende doende gesch gebruikt. Zelf van Bijbelsch wezen mocht een dialectis had de form geluid.

Wenu, on principieel v van den zon niet. De ond dit bij de h Adam geval kinderen, wa het kinderle leerschool v de eerste be mank hier

Voor al hie het taalonde mensch de valt op het als gedachte tie, het vert schaaftde ta regeneereer schrift dan in Practi

„Een der matische b zuiverheden klinkt, in drecht als worden”

Eindelijk Desnoods l geduld, m meening, d puur techn van welgev veler schat drongen do even leersc ethiek. Dan niet te aan schen taale matica. De schap va verbreide c woorden.”

misschen den grond men liefst om zich in

Het is on leggen en verklaren richt op de Als dit sl van de dri kind bij sp de klas er kleurd wo tus, den V Heere ook

2) Spatiee

3) Dordre

4) V. U. I